

башкаўшчына

WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND“

Цана 1 н. м.

№ 17 (20)

23 траўня 1948 г.

ГОД ВЫДАНЬЯ 2

ПАУСТАЕ ІЗРАЭЛЬ

ПРАКЛЯМАВАНЫ

ПАУСТАУ ДА ЖЫЦЦЯ ІЗРАЭЛЬ

Тэль-Авіва (ДЭНА). На ўрачыстым паседжаньні жыдоўскае Нацыянальнае Рады праклямаванае новае жыдоўскае гаспадарства Ізраэль.

Праклямцыя Рады абвяшчае: «Мы, сабры Нацыянальнае Рады, што прадстаўлем жыдоўскі народ у Палестыне і ў съвеце, у дзеы сканчэння брытанскага мандату зыйшліся на ўрачыстое паседжанье і на аснове прыродных і гістарычных правоў жыдоўскага народу ды на грунце пастановы агульнага звязду Задзіночных Нацыяў абвяшчаем заснаванне жыдоўскага гаспадарства ў Палестыне, якое павінна насыць імя «Ізраэль» (старое народнае першаймія). Спачатку праектавалася назваць новае гаспадарства накінутым чужымі назовам «Юдэя».

Паводле праклямцыі, ад сканчэння мандату сучасная Нацыянальная Рада дзеіць, як часовы ўрад гаспадарства Ізраэль. Законна абраны ўрадавыя органы павінны ўстанавіцца пасля ўвядзення канстытуцыі, што павінна быць выпрацаваная канстытуантай да 1 кастрычніка 1948 г. «Ізраэль будзе прыймаць усіх жыдоўскіх эмігрантаў ды імкнунца да разьвіцьця краю дзеля ўсіх ягоных жыхароў на аснове абвешчанага жыдоўскімі прарокамі ўніцця свабоды, права і міру», — кажа праклямцыя.

Урадавай мовай новага гаспадарства абвешчаная *рабрайшчая* (старожыдоўская). Часовая сталіца — Тэль-Авіва.

УРАД ІЗРАЭЛЬ

Тэль-Авіва (ДЭНА-Рэйттар). Паводле Рэйттар, за прэм'ер-міністра новапраклямаванага гаспадарства Ізраэль прызначаны Давід Бэн-Гурыён. Ён-жа абняў міністэрства абароны. Іншыя міністры: замежных справаў — Моше Шэртак, нутраных — Грунбаўм, фінансаў — Каплан, транспарту — Рэмз, гандлю, прымесловасці — забясьпечання — Бэрнітзін, эміграцыі — Шапіра, працы — Бэнтоў, сельскае гаспадаркі — Цысьлінг, паліцыі — Штрээт, юстыцыі — Розенблют, без партфелю — Фішман і Левін.

ДР. ВЭЙЦМАН — ПРЕЗЫДЕНТ ІЗРАЭЛЬ

Тэль-Авіва (ДЭНА-Рэйттар). На першым паседжаньні часовая Рады Ізраэлю — часовая парламэнтарная органу з 37 сяброў — на прэзыдэнта абраны др. Хайм Вайцман, адна з найвыдатнейшых асобаў сяяністичнага руху. Абраные адбылося на праланову міністру юстыцыі Розенблута, падтрыманую прэм'ер-міністрам Бэн-Гурыёном.

Др. Вайцман, якому цяпер 73 гады, прыцягнуў быў да падтрыманьня сяяністичнай ідэі такіх выдатных палітыкаў, як лёрд Бальфур, сэр Гэрберт Сэмюэль, Лейд-Джордж. Ад 1918 да 1931 г. др. Вайцман быў прэзыдэнтам сусветнае сяянісцкага арганізацый.

АПОШНІМ ЧАСАМ

* Арабскія ўзброеныя сілы ўварваліся ў жыдоўскую частку Ерузалему, зараз-жа пачалі эвакуяваць жыхароў і ўзвысьці ўсе дамы.

* У гасподзе прадстаўнікоў амэрыканскага кангресу аўтамаўеца законаў пра забарону камуністычнай партыі, як патаёмнае змоўніцкае арганізацыі.

* Саветы афіцыйна дамагаюцца ад грэцкага ўрада спыніць пакараны съмерція «грэцкіх патрыётаў».

* Французскі нацыянальны збор 298 галасамі супраць 291 прыняў законопраект пра скасаванне выкладаньня рэлігіі ў гаспадарстваўскіх школах.

* Сенат ЗША ўхваліў закон, паводле якога ўсе чужаземцы, што жывуць у ЗША, двойчы на год мусіць рэгістрація.

* Чылійскі парламент ухваліў законопраект, які абвяшчае камуністычную партыю нелегальнай.

* Ведамы амэрыканскі саветафіл Уолес звярнуўся зь лістом да Сталіна, заклікаючы да супрацоўніцтва СССР із ЗША, і атрымаваў ад яго вельмі прыхільны ѹ пахвалы адказ.

* Прэзыдэнт Труман ізноў пацвердзіў сваю гатоўласць спаткацца із Сталінам у Вашынгтоне ў канстычніку.

* Сенатар Тафт (кандыдат у прэзыдэнты ЗША) дамагаецца зыніцця забароны візу зброй ў новае гаспадарства Ізраэль, прызнаныя яго ЗН і ўжыцця ўзброенных слаў ЗН супраць арабскіх аперацый у Палестыне.

ВАЙНА ІЗРАЭЛЮ

ВАЙНА АФІЦЫНА ПАЧАЛАСЯ

Каіро (АП). Пасля таго, як Вялікабрытанія ў ЗН афіцыйна паведаміла, што брытанскі мандат на Палестыну скончыўся апоўначы 14. 5., арабскія гаспадарствы Эгіпет, Сырыя, Трансёрданія, Лібабон і Емэн пачалі ўзброеную інтарэнцыю ў Палестыну. Эгіпскі міністар замежных справаў Амэд Кашиба Паша 15. 5. даручыў паслом ЗША, Вялікабрытаніі й Францыі, а таксама пасланыкам СССР, Бельгіі, Польшчы й Кітаю ноту, у якой выкладзенае гледзішча эгіпскага ўраду на гэту ўзброеную інтарэнцыю. У датычных арабскіх гаспадарствах абвешчаныя выняткавыя стан. Генэральны сакратарыят Арабскага Ліга абвесьціў сябе ў стане вайны з палестынскім жыдоўствам.

ПЕРШЫЯ ЗДАБЫЧЫ ЭГІПTU

Каіро (ДЭНА-Рэйттар). Эгіпскія вайсковае паведамленыя съцвярджае заніцце эгіпскімі аддзеламі гораду Газа ў Палестыне.

ВАЕННЫЙ ДЗЕЯННІ

Каіро (ДЭНА). Як падае ІНС, эгіпскія танкавы аддзелы стаяць за 45 км. перад Тэль-Авіву і ў вадным месцы ўжо дасяглі дарогі з Ерузалему на Тэль-Авіву. Заніты Аль-Маеаль, за 45 км. на поўнач ад эгіпскіх мяжы.

Трансёрданскі арабскі легіён у маршы ў заходнім кірунку, каб адрозаць жыдоўскія становішчы й мясцоўасці ў правінцы Негев.

У паўночнай Палестыне задзіночлівіся сырыйскія й ірацкія ўзброенныя сілы, як выглядае, паводле Рэйттар, з апублікаванага ў Дамаску арабскага камунікату.

У Ерузалеме ў вакол яго занітыя бай. Жыдоўскае старое места абстрэльваецца арабскімі гранатамётамі ў 7,5 см. гарматамі.

Аддзелы Гагана ўначы прабіліся на лібанескую тэрыторыю й падарвалі мост на стратэгічна важнай дарозе за 15 км. ад мяжы.

Тэль-Авіва перажыла 10 налётаў эгіпскіх самалётаў. Абаронны агонь быў слабы. Сырыйскія й ірацкія самалёты наляталі на Тыбэрюю й жыдоўскія селішча Гараава ў паўночнай Палестыне. Апрача таго, бамбардавалі лётавішчы Рош Піна й Пэтатыква паблізу ад Тэль-Авівы.

АДЗІНОЧАННЕ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ СІЛАЎ

Тэль-Авіва (ДЭНА-Рэйттар). «Іргун Цвай Леумі», што як падзямельная арганізацыя, часта выступала супраць баёвых груп «Гагана», у першай сваёй публічнай рэды-передачы заяўляла, што поўнасць ставіць сябе на службу новаму жыдоўскому гаспадарству Ізраэль.

Тэарыстычная група «Штэрн» таксама прысягнула на вернасць гаспадарству Ізраэль і падчыркнула сваю гатоўласць змагацца разам у жыдоўскай армії. Гэтая група, як падае адпаведны камунікат, мае намер вызываліць рэшту краю, што яшчэ пад чужым панаваньнем.

ІЗРАЭЛЬ ПРОСІЦЬ ПРЫЗНАННЯ

Тэль-Авіва (ДЭНА-Рэйттар). Нове жыдоўскіе гаспадарства Ізраэль, як падаў ягоны міністар замежных справаў Моше Шэртак, звярнулася з просьбай аб прызнанні да 58 гаспадарстваў — сяброў Задзіночных Нацыяў і ўсіх іншых урадаў.

ПРЫЗНАННІЕ ЗША

Вашынгтон (ДЭНА). Як падаю АФП, ЗША прызналі новае жыдоўскіе гаспадарства Ізраэль.

Прэзыдэнт Труман, паводле Рэйттар, заяўлю: «Урад ЗША паставіўлены да ведама аб тым, што ў Палестыне праклямаванае жыдоўскіе гаспадарства й часовы ўрад гэтае гаспадарства просіць аб прызнанні. ЗША прызнаюць гэтыя новы ўрад, як дэ-факто аўтарытэт новастворанага гаспадарства Ізраэль».

ГВАТЕМАЛА — ДРУГАЯ

Нью-Ёрк (ДЭНА-Рэйттар). Другім гаспадарствам прызнала Ізраэль Гватемала. Аб гэтым падаў дэлегат Гватемалі перад агульнім звяздзім ЗН адразу-ж га прачытаны пасланыня Трумана аб прызнанні Ізраэлю ЗША.

І САВЕТЫ ПРЫЗНАЛІ

Парыж (ДЭНА). Як, паводле АФП, падаю радыё Масквы, СССР прызнаў новае жыдоўскіе гаспадарства Ізраэль.

ІЗРАЭЛЬ — У ПЛЯН МАРШАЛА

Нью-Ёрк (ДЭНА-Рэйттар). Былы амэрыканскі міністар фінансаў Моргэнтаў на ўрачыстым сходзе, прысьвечаным заснаванню Ізраэлю, запрапанаваў прыняць гэтае новае гаспадарства ў плян Маршала.

НА ШЛЯХ ПЕРАМОГІ

Радыё, тэлеграф, газеты разынеслы па цэлым съвеце. У Палестыне, па аслабаненіі яе дасюлешній мандатнай ангельскай уладай, праклямавалася (па 2 000-годным перапынку) незалежнае гаспадарства жыдоўскае нацыі Ізраэль. Ужо 20 часінаў пасля гэтага праклямавання новае, ці, лепш, адноўлене гаспадарства прызнаецца аднай з наймагутнейшых дзяржаваў съвету — Задзіночанымі Штатамі Амэрыкі. Зараз-жа съпішаецца з гэткім прызнаннем і СССР. З другога боку, ад пачатку-ж свайго заснавання Ізраэль стае ў занятве ходаньне, ня так дыпломатычнае, як ужо чыстае веянае змаганье за самае сваё існаванье.

Цэлы съвет зь пільнай увагай сочыць усе гэтыя падзеі. Сымпаты падзяляючыя розна. Ды які-б тады наўстася, якіе сымпаты — факты заўсёды ўпорыстая реч, а пагатоў — факты гістарычныя, съпіраваныя імкнёнасці, што зраджаюць сябе, даюцца намацаць, вылучыць і, пазнаць у ланцу гэных фактаў. Даюцца пазнаць і вучыць.

На першы пагляд ува ўсім гэтым запраўды шмат што выдаецца парадаксальным, супярэчлівым, можа мати кур'ёзным, а таму як-бы няпэўным, нятрывалым. Тым часам, як усе трубаць аб быццам-бы адміранті ідэі наўстася, якіе прызнаецца новая, чыста-нацыянальная дзяржава. І то паўстася, творыцца народам, які выказаў, здавалася-б, гутулькі нахілу ѹ наўстася, ды ці не добрахвотнасці да дэнацыяналізацыі, асыміляцыі з іншымі нацыямі, выдаў з сябе ці не найблізь усялякіх «інтэрнацыяналістых», съведамі варагоў усяго нацыянальнага, ды іх не добрахвотнасці да іншых нацыянальных народоў, якія падаюць наўстася — аж прастары, якіе сымпаты з іншымі народамі, кніжная, «цяжкая», «архаічна», «асталая» — перастаравая, а сяньня — афіцыйная дзяржава, якія падаюць наўстася праклямаванага гаспадарства, ды нарэшце — аж бытавы, наўстася — дзяржавай гэтак прагрэсіўнай, прадавай, ненацыяналістичнай, мо наўстася — «інтэрнацыяналістичнай», даўно прамінуй «перажыту» стадыю нацыянальнага гаспадарства, як і розныя іншыя быццам-бы «перажыткі» (і нацыянальную мову, і народнае імя) — гэткай сусветнай і сусветніцкай сілай, як ЗША... И тут-же — прызнаецца самым аж «найпедавайшым» СССР...

Пэўна, знайдуцца людзі, якія будуть падчыркнаваць уса ўсім гэтым і закулісныя бок, і «дэкарацыйную» апэраткавасць, якія падчыркнаваць наўстася, што съвеціцца з «дэкарацыйнай» апэраткавасцю, а разам із тым — пранікліва ѹ самую існаваніць рэчаў. А праўда гэтая — несъмротнасць наўстася, непраміннасць ідэі і нацыянальна-культурнага і нацыянальна-гаспадарстваўскага адраджэння, адвечная і навечная акутальнасць яе, невычарпальная магчымасць для кожнага нацыянальнага Фэнамону, як-бы ён і ні змалеў, як-бы глыбака не заняпаў ён, як-бы нізка на паду ён быў павалены, распастаны і ўсыжк тантаны. І калі да выяўлення гэтая праўды спрычыніліся мо не адны толькі ідэйныя, чыстыя імкнені ѹ р

вайне выгнанцаў на ўсход, расьцярушанье іх па неабсляжных казахстанах, сібірах, калымах; разъюшаная навала плесканула вялікую хвалю выгнанья ды ўцёкаў і на Захад, разъвеяла дый яшчэ вее-сее па цэльм съвеце; усё больш і больш розных «Арабаў» навядные нашу зямлю дзядоў, абжываеца на ёй, патрахвае зажыцца аж да стацу свайго роду аўтахтонаў ці абарыгеноў; нагвалт асымлююцца ўсе нацыянальныя апрычонасці, а мова — найперш і найболыш... Дармо — бо магчымасць адраджэння і нашага Сыёну съяння бліскуча дэмантруеца ѹ съцвяджаеца самой гісторыі. Трэба адно на губляць веры ў яе, і пэўна-ж, галоўнае — не пакладаць рук.

А тут прыклад Палестыны-Ізраэлю, тэорыя й практика съянізму гэтак добра паучальныя нам і мусіць стацца проста пущаводными. Найперш і найболыш — значаныне нацыянальной ідэі, якая адна забясьпечыла тут несъмятнасць нацыі Ізраэлю пры такой, здавалася-б, жахлівай культурнай засымляванасці је. То, што пры гэтых памагла ўзвізанасць тae ідэі ў рэлігійную сістэму, магчымасць чаго на маем мы, вызнанічы агульна-людзкую хрысціянскую рэлігію ў тым ці іншым ейным адменынку — на толькі на можа спыняць, нас, а мусіць адно штурхаць і штурхаць да далейшага й далейшага ўздыма нашае собскае нацыянальнае ідэі на ступень запраўды рэлігійнае моцы й магутнасці. Культ нацыянальных съяўтыняў, перахова й ахова іх — на найвышэйшае ѹ найзначэсцьнейшае месца! Но якраз туды найболыш і цяляе съяння вораг, у нахабнасці свайгі наважаны ўжо й на акты адкрылага гвалту, зъдзіраныя ѹ таптаныя нацыянальных эмблемаў — воінавых знакоў гэтых съяўтыняў. А тут-жэ цесна вяжца й другое, на менш важнае — значаныне нацыянальнае навагі. Навагі і ѹ вадраджэнні, здавалася-б, безнадзеяна памерлага (ад гаспадарстваўскіх незалежнасці — да такіх «драбіццаў», як мова, народны назоў!), і ѹ самым беззасыяржным нацыянальным змаганіні ўсім магчымымі й даступнымі спасабамі — навагі, што заходзіць у сабе съяння народ, які дасюль так, аж да анекдотичнасці, слыў па цэльм съвеце за гэтага няздольнага й неахвочага да вайны зброяй, да ахварнасці й данинаў крыўі...

Наш нацыянальны рух заўсёды сымпатызуаў съянізму. Наш вялікі нацыянальны прарок Янка Купала щырыа й моцна выказаў быў гэтую сымпатию ѹ сваім вершы «Жыдом», не дапушчаным бальшавіцка-расейскага «інтэрнацыяналізму», дзелячы долю ѹ сталінскіх турмах, катаргах і ссылках. І съяніні ўступі съянізму на шлях перамогі на можа таксама пакінць нас съгоднішнімі, на можа не хваляваць, пагатоў, што гэтага перамога на можа на быць і вялікай перамогай нацыянальнае ідэі наагул, і вялікай гістарычнай зарукай нашае собскае перамогі.

Ваш съветач там, дзе Палестына,

Наш съветач — Маці-Беларусь адна, — пісаў калісь «Жыдом» Янка Купала. Вышэй-жэ ўздымем нашыя съветачы Бацькаўшчыны — адчечная ня-угасніца съветачы наці, і не задзымуць іх ніколі нікія ліхія вятры й навалы!

ПАЛЕСТЫНА

Найважнейшыя падзеі ѹ краі ѹ храналёгічным парадку. (Лёндан — ДЭНА-ИНС.)

Да 637 г. па Нараджэнні Хрыста Палестына была заселеная старой гэбрейскай расай і кіравалася спачатку ейнымі высокімі съяўтарамі, а пасля консуламі Рымскага імпэрыі.

637: па развале Рымскага імпэрыі Палестына стала частка Турэцкага імпэрыі.

1244: краі акупуюць рыцары-крыжакі й аднаўляюць Съяўтое Места ѹ Ерузалеме. Тады Палестына трапляе пад панаванье мангольскіх і этіпскіх князёў.

1517: Палестыну зноў здабываюць Туркі, і яна стала часткаю Азіяцкага імпэрыі. Гэбраі й мусульманы жывуць у параўнальнім супакоў й прызначаным суседстве міжсобу ды карыстаюцца поўнай рэлігійнай свабодай.

1850: засноўваецца сусъветная арганізацыя съяністых і хоча зрабіць Палестыну сталым аселішчам і душовай дамовай жыдоўскага народу, Туркі аднак супраць гэтага.

1915: Турэцкая імпэрыя звязаеца хаўрусам зь на-мецкім імпэратарам.

1917: брытанскія й саюзныя ўзброенія сілы перамагаюць Турэцчыну, Палестына падпарадкуеца брытанскому вайсковаму кантролю.

1917: Д-р Хаім Вейцман дастаець ад брытанскага ўраду, як падзяку за сваю памогу ѹ вайне супраць Ня-мецкім імпэратарам.

1920: Сэр Гэрберт Сэмюэль (пасля лёrd Сэмюэль), выдатны съяніст брытанскага падданства, стаеца на брытанскім высокім камісарам Палестыны.

1923: межы Палестыны канчальна ўстанаўляюцца на аснове ангельска-французскіх ўмовы.

1923: Вялікабрытанія пераймае ад Лігі Нацыяў мандат на Палестыну зь лёрдам Сэмюэлем, як высокім камісарам.

1926: у згодзе з дэкларацыяй Бальфура, паводле якое Палестына, з пэўнімі амежанаўнямі ѹ дачыненіні да няжыдоўскіх жыхароў краю, ставіца да распаряджаньня съянізму.

1920: Сэр Гэрберт Сэмюэль (пасля лёrd Сэмюэль), выдатны съяніст брытанскага падданства, стаеца на брытанскім высокім камісарам Палестыны.

1923: межы Палестыны канчальна ўстанаўляюцца на аснове ангельска-французскіх ўмовы.

1923: Вялікабрытанія пераймае ад Лігі Нацыяў мандат на Палестыну зь лёрдам Сэмюэлем, як высокім камісарам.

1926: у згодзе з дэкларацыяй Бальфура ўваходзе ѹ сілу распаряд пра рэлігійныя грамады, паводле якога мандатная ўлада Палестыны выдае распаряджаньні пра жыдоўскія грамады й прызначаныне іх урадам. На аснове гэтых распаряджаньняў жыдоўскія грамады канчыла падаткі дзеля адмысловых мятаў, што мусіць быць прызнана мандатным урадам. Устанаўляеца ра-да рабінаў, якія падлягае праўнае справаванье ѹ пы-

АДУСЮЛЬ

СУСПОЛЬСТВА ВОЛНЫХ ЦІ КАНЦЛІГЕР?

Ад рэдакцыі. Падаём, апушчаючы толькі чиста-фармальныя ўступнія мамэнты, нада-сланы нам тэкст мэмарандуму, пададзенага Паневропейскому Кангресу прадстаўнікамі са-рэдня-эўрапейскага федэральнага руху.

...Эўропу можна задзіночыць або як супольства вольных народоў і вольных людзей, або як вялізарны канцэнтрацыі лягер. Бачым, як надыходзіць нямі-нучы зудар дзівлю сілаў, што змагаюцца за задзіночаныне Эўропы ѹ съвету. Адна з гэтых сілаў паляжа, другая пераможа. Няма найменшых навет выглядаў ани на кампраміс, ани на трывалы падзел Эўропы на частку вольную й нявольніцкую.

Частка Заходніяе Эўропы, як дагэтуль, усыцераглася ад трагічнае долі, што выпала на ўздел іншых народоў Эўропы ѹ выніку Тэгерану, Ялты і Патесадаму. Практыкаванае цяперака некаторымі арганізацыямі й адзінкамі ўжываныне тэрміну «Эўропа» для ейнае заходніяе часткі крье ѹ сабе небясьпеку дзеля будучыні съвету.

Калі Эўропа мае быць задзіночанай, як супольства вольных народоў, дык мусіць атрымаць ізноў свабоду ія толькі народы, што згубілі ѹ няшчасным выніку апошняе вайны, але ѹ тых, што ўжо перад тым жыті ѹ няволі пад анты-эўрапейскім прыгнітальнікам (як, прыкладам, Беларусь і Украіна).

Толькі па іхнім вызваленіне спад савецка-камуністычнага ярма гэтага народы здолеюць пасылаць сваіх, належна абраных і ўпаўнаважаных прадстаўнікоў на нарады вольных народоў. Тым часам-жэ за адзінках выказынікаў прыгнечаных народоў можна ўважаць іхніх прадстаўнікоў, што перабываюць у вольным съвеце.

На нашае перакананье, Эўропа дасягнула стапу, у якім нацыянальнае гаспадарства — этап на дарозе ейнага векавога гісторычнага развіціцца — ужо арганізацыйна не выстачае, і далейшае суцэльванье трэба будаваць на асновах рэлігійнага федэралізму.

Знаючы пачуцьці ѹ імкненіі нашых народоў, мы заяўляем, што яны жадаюць задзіночыцца ѹ федэральнай сувязі Сярэдняе Эўропы. Раёны, адвеку заселены шаснаццацьм народамі, ад балтыцкіх народоў на поўначы да народоў балканскіх на паўдні, творыць — на напачы да народоў балканскіх на паўдні, творыць — на напачы перакананыне — арганічнае адзінства. Адно заранізованыне ѹ задзіночыцьне гэтага цэлага раёну ўма-гчыміць яму выкананыне ягонай эўрапейскай місіі і ўздел на ўтрыманыне свабоды, міру й паўсіднай памы-снасці ўсіх Эўрапейцаў. Чым больш намаганыя дакладуць арганізацыі — ваша ѹ нашая — дзеля дасягненія гэтага меты, тым больш надзеі-супоўніца сэргы мілісціаў пакутнікаў Эўрапейцаў і тым большія будуть выгляды на захаванье свабоды таксама і ѹ Заходніяе Эўропы.

Робленыя цяпер намаганыя дзеля супаленія ѹ задзіночыцьнія Заходніяе Эўропы могуць мець вялікую пазытыўную варгасць, але адно тады, калі іхнаю мэтаю будзе абарона таго, што яшчэ засталося ад вольнае Эўропы й калі намаганыя гэтага будуть задуманыя, як уступны крок да вызваленія цэлае Эўропы.

Мэмарандум падпісаны прадстаўнікамі «Сярэдня-Эўрапейскага Федэральнага Клубу» у Лёндане (старшыня ген. Леў Прхаля), у Рыме і ѹ Парыже.

НОВЫ ПРЕЗЫДЕНТ ИТАЛИИ

Рым (ДЭНА-Рэйтэр). Наслы таго, як граф Сфорца зъніў сваю кандыдатуру, у чацвертым туры галасаванія італьянскі парламент абедзіўлювама гасподамі абраў на прэзыдэнта Рэспублікі ліберала Люіджы Эйнаўды.

ЭУРАПЕЙСКІ КУЛЬТУРНЫ ЦЭНТР

Гаага (ДЭНА-Рэйтэр). Паневропейскі кангрэс ухваліў запрапанаваную культурнай камісіі рэзалюцыю пра стварэнне адзінага культурнага эўрапейскага цэнтру.

Палітычнае камісіі канфэрэнцыі прыняла рэзалюцыю, у якой урады Эўропы заклікаюцца стварыць адзінства ѹ якія члены Эўропейцаў.

1939: бязвыніковыя арабскія й жыдоўскія перамовы ў Лёндане.

1939: апублікаваныне брытанскага «Белае кнігі», якое амежвае жыдоўскую эміграцыю. Частка палестынскіх Арабаў начае з Вялікім Мурфтыем Ерузалему падтрымваюць Гітлера, а пасля Францішу Вішы. Жыды да аўгустаў лёльныя й змагаюцца на баку Вялікай Брытаніі.

1945: Амэрыканская Палестынскага Камісія прыймае павялічаныне квоты жыдоўскую эміграцыі ад 1500 да 100 тыс. на месяц. Труман у лісьце пра прапанавануе безадкладнае дашвашчэнне 100 тыс. жыдоўскіх выгнанцаў. Вялікабрытанія адкідае. Пачынаецца нелегальная эміграцыя, і ўсе лоўленыя Брытанцамі нелегальная эмігранты інтэрнуюцца на аблоку Цыпры. Экстремісты адломваюцца ад легальной жыдоўской эміграцыі.

1947: Вялікабрытанія адкідае правядзеніе кожнае развязкі, якая на будзе падтрымвавацца як Жыдамі, так і Арабамі. Уся справа перадаецца Задзіночаным Нациям, якія пастаўляюцца пра падзел краю. Вялікабрытанія супрацівіцца гэтай прапанове. Ствараеца Палестынскага Камісія ЗН.

1947: Вялікабрытанія аддае свой мандат Задзіночаным Нациям. Абвешчаныне жыдоўскую гаспадарства Ізраэль. Прызнаныне яго ЗША. Жыдоўска-арабская вайна.

1948: Вялікабрытанія пераймае ад Арабаў арабскі мандат. Абвешчаныне яго ЗША. Маршал на прэсавай канфэрэнцыі адкінуў ідею савецка-амэрыканскай канфэрэнцыі.

1948: Арабы, якія на будзе падтрымвавацца як Жыдамі, так і Арабамі. Уся справа перадаецца Задзіночаным Нациям, якія пастаўляюцца пра падзел краю. Вялікабрытанія супрацівіцца гэтай пропанове.

1948: Вялікабрытанія аддае свой мандат Задзіночаным Нациям. Абвешчаныне жыдоўскую гаспадарства Ізраэль. Прызнаныне яго ЗША. Жыдоўска-арабская вайна.

НА ТЭМЫ ДНЯ

АРГАНІЗУЙМА НАШЫЯ ФАХОВЫЯ КАДРЫ

Магутнасць і дабрабыт кожнага сучаснага гаспадарства абавязавацца сяняня ня толькі на вайсковай сіле, але найперш на развіціці сельскага гаспадаркі й прамысловасці. Калі мы сяняня паважна думаем над арганізаціяй нашага прадстаўнікамі са-рэдня-эўрапейск

СПРАВЫ ДП

БЕЛАРУСКАЯ ДЭЛЕГАЦІЯ НА КАНФЭРЭНЦЫ IPO

Жэнэва, 10. 5. 1948.

4. 5. сёлета пачалася Першая Сесія (6-е паседжанье) IPO у Жэнэве ў палацы Лігі Нацый. Сесія пратрываала два тыдні. Апрача прадстаўнікі гаспадарстваў, што ўваходзіць у склад IPO, было колькі назіральнікаў ад дзяржаваў, не сябру IPO, а таксама прадстаўнікі розных эмігранцкіх арганізацій. З гэтых апошніх былі: Беларусы, Эстонцы, Латышы, Летувісы, Вугорцы, Румыны, Паллякі, Украінцы.

Беларускі дэлегат меў паўнамоцтвы: 1) ад Бел. Нац. Камітэту (б. Цэнтр. Дапам. Камітэту) на ўсе 3 зоны Нямеччыны, 2) ад беларускіх арганізацій у Францыі, Ангельшчыне й Бельгіі.

Галоўнай праблемай канфэрэнцыі IPO было перасяленне ўцекачоў і ўсталяванне іх.

Вельмі прачуленую і прыхільную прамову да ДП сказаў генэральны сакратар IPO сп. Ток (Амерыканец), які заклікаў усе цывілізаваныя нароўты выказаць больш гуманнасці й хрысьціянскае ласкі да людзей, што трывады вялюцца ў церпіць без належнай апекі.

Беларускі дэлегат, стараючыся выкарыстоўці нагоду бесспісреднага контакту з адказнейшымі кіраўнікамі IPO і градастаўнікамі пасосных нароўдаў, намагаўся съкіраваць іхнюю ўвагу на асаблівіці стан беларускіх уцекачоў. У гэтым кірунку быў пададзены два мемарыялы, адзін агульны, у якім выяснялася агульная сутица беларускіх уцекачоў ды ейныя характеристар і паходжанье, другі — мэмарыял ад БНК (ВІДК), які датычны вылучна да беларускіх уцекачоў і ДП у Нямеччыне.

БНК дамагаўся: 1) даць магчымасць вылучыць усіх Беларусаў у Нямеччыне ў асабынны беларускія лягеры, 2) развязаць справу ўпарадкавання ў забясьпечаньні інвалідаў, слабых, старых і бязмужніх мачярок дзе-

цей, 3) даць памогу інтелектуальным працаўнікам, якія маглі-б працаўць у сваёй прафесіі, 4) даць памогу студэнтам для заканчэння асьветы, 5) даць памогу для зарганізацій прафесіональных курсаў у беларускіх лягерах для здабыцца спэцыяльнасці тым, што ле ня маюць, 6) даць магчымасць сямейным пакінучы Нямеччыну дзеля ўладжанья іх на сталае аселішча.

Беларускі дэлегат вынес уражанье, што ўсёды былі выказаныя глыбокія спачуваньні да ўсіх слушных вымогаў беларускіх арганізацій, і то як із боку асабынных дэлегатаў усіх нароўдаў, так і ў розных выканальных органах IPO, якія наведаў начы дэлегат.

Апрача незалежных дэмаризаў іншых дэлегацый, Беларусы яшчэ падпісалі агульны мемарыял усіх падпісаных нароўдаў.

Дзеля лепшага дапілаванайшай камітэту IPO, прадстаўнікі ДП розных нацыянальнасцей перад сваімі разнезламі із Жэнэвы пастаўнічі заснаваць сталы Камітэт у Жэнэве. На старшыню гэтага Камітэту быў перыяд 3-х месяцаў) выбраны прадстаўнік Латышоў, які стала практычна ў Жэнэве, із сакратаркай прадстаўнічыка Вугорцаў. Пастаўлены таксама, што будучы адбыўця пэўныя змены ў меру патрэбы, у Жэнэве з'яды юнацтва прадстаўнічыкаў, што ўваходзіць у гэты Цэнтральны Камітэт ДП.

М. Л.

Ад Беларускага Национальнага Камітэту БНК атрымаў рад матар'ялаў, контактаў і практычных парадаў ад свайго дэлегата з Жэнэвой, за што выказаў яму як сябе, так і ат усіх беларускіх эміграцый у Нямеччыне пішчырую надзяю.

Беларускі Национальны Камітэт

ЗА РАЗВЯЗАНЬНЕ ЛЯПЕРАЎ ДП

Жэнэва (ДЭНА). Лаводля АФП, гаспадарстваўскі сакратар для Нямеччыны й Аўстріі ў французкім міністэрствіце замежных спраў, П'ер Шнайтэр пастаўві перад IPO вымоганыя развязаніца лягеры ДП і адначасна разъмеркаваць уцекачоў і выгнанцаў па цэлым съвеце. Гэтае разъмеркаванье ўцекачоў павінна працьдзіцца на толькі з гаспадарскіх гледзішчаў, але ё з гледзішча эміграцыйных магчымасцяў. Гэтае пытанье мусіць урегулявацца адмысловай канфэрэнцыяй міністраў замежных спраў у паразуменіні з IPO.

Шнайтэр апэляваў да Задзіночаных Нацый, каб як мага барджэй быў развязаны лягеры IPO, што ёсьць у Нямеччыне й Аўстріі.

ГВАТЕМАЛАЯ БЯРЭЦЬ 50 000 ДП

Жэнэва (ДЭНА). Камісія IPO, паводле АФП, пачала разгляд дакладу пра магчымасці рэпатрыяцыі й перасяленія ўцекачоў. Дэлегат Гватэмалі заявіў, што ягоны край яшчэ сёлете прыйме 50 000 ДП.

Клінцоўскі павет (створаны з былых Мглінскага й Сураскага) на быў дашчаны толькі таму, што там былі вялікія ткацкія хаварыкі, што магло-б павялічыць удзельную вагу Беларусі ў галіне прамысловасці, а гэта было не ў інтарэсах крамлёўскіх заправілаў, тым больш, што тымі часамі ў БССР вельмі актыўнаваліся незалежнікі тэндэнцыі.

Усходняя частка Гомельшчыны засталася й да наўшых дэён у складзе РСФСР, дзе над беларускім народам праводзіцца глумлівая русыфікацыя, супраць якое царскія часы бледніць.

І. Гомельшчына і Украіна.

Колькі словаў што да ўкраінскіх прэтэнзіяў на беларускую Гомельшчыну.

У геаграфіі Украіны д-ра Мірона Дольніцкага, выдадзенай у 1947 г. таварыствам «Вернітор», да Украіны аднесенія Верасцейшчына з гарадамі Верасцем, Кобрынам і Драгічынам Падляскім; Бельшчына з Бельскам, Бранскам, Белым і Наравам; Палесце з Пінскам, Давідгарадком, Столінам, Мазыром, Туравам, а таксама й Гомельшчына з Гомелем, Рэчыцю, Навазыбкавам і інш. На карце, прыкладзенай да гэтае геаграфіі, пайночныя межы Украіны захапляюць даліны ракёў Сажа, Ясельда, Случы, Піцічы й вазёры Князь (Жыд) ды Выганаўскае. На гэтай карце такія нашыя гарады, як Беласток, Баранавічы, Слуцак, Бабруйск і Рагачэў апыніліся на самай мяжы Украіны.

Не бяручы пад пытанье дакторскага тытулу сп. Дольніцкага мы, Беларусы, вельмі зьдзіўленыя ягонымі, на нічым неабгрунтаванымі аптытамі. Прыкл., паважаны сп. Дольніцкі адносіць да Украіны Драгічын-Падляскі, што над Бугам (ня блытоць з Драгічынам на Піншчыне) толькі таму, што ўм ім каранаваўся ў 1253 г. галіцкі кароль Даніла, зусім не ўважаючы на этнографію гэтае мясцовасці. Але-ж у тым-же Драгічынне і тады-ж каранаваўся й наш вялікі князь Миндоўг. Дый наагул, калі гэтак падыходзіць, дык мы, Беларусы, павінны быті-б уважацца Мажайск, што над Маскоўю, таксама за беларускі, бо там сваім часам быў наш князь Альгерд...

На ўсім прасцягу беларускую Гомельшчыну, ад вытокаў Іпуці аж да Прыпяці, і ад Пагару аж да Какусівічаў, пачалі стыхійна паўставаць беларускія нацыянальныя гурткі й школы. Цэлы рад сёлаў з іхнімі школамі ѹ іншымі беларускімі арганізаціямі быті ведамыя далёка за межамі Гомельскага губэрні. Такім быті Бабчынская й Горвальская школы ў Рэчыцкім павеце, Дзяткавіцкая ў Гомельскім, Сураская ў Клінцоўскім і інш.

Калі ў 1926 г. паўстала пытаньне аб далучэнні да БССР тыпова беларускіх Себескага, Невельскага й Віліскага паветаў быті. Віліскага губ., заходнія Смаленшчыны й Гомельскага губ., дык тагачасны ўрад РСФСР на чале з Калінінам рэзка супрацівіўся гэтаму, спасылаючыся на тое, што межы Беларусі быті-б занадта блізка ад Масквы й Ленінграду. У выніку да БССР быті далучаныя толькі Гомельскі й Рэчыцкі паветы.

Аднак, паколькі ѹ гэтым артыкуле йдзе толькі пра Гомельшчыну, мы пакінем да часу ў баку Падляшина, Прыпяці і іншыя Палесце, а з'вернемся толькі да тэрыторыі сучаснае Гомельшчыны.

Калі сп. Дольніцкаму даводзілася як-небудзь бываць на Гомельшчыне, прыкл. у Рэчыцкім, Гомельскім, або

А. САЛАВЕЙ

НЕСЬМЯРТОНАСЦЬ

Ня я — вы самі зраднікі народу:
ірадалі д'яблу і душу, і цела.
Ці-ж вам, асьлеплым, сонца зігацела?
Нібыта яснасць, славіце нягоду.

На кліч аблудны — нязычлівы зроду —
атарай клумнай паўзяцё зьдзічэла,
каб съцяг яспілямны, што трymаю съмелу,
надбіць, зъбяшчэсціць, як маю свабоду.

Сё вам — зыяслава. Мне-ж — ня ў спомірс мукі:
уздымуць волю іншых вогу рукі,
натхнёных раннем, непадданых змусе...

Таўpe прадсконнай я жывым ня дамся,
і пад нязломнасць — голас небу: — «Станься!» —
свяёю съмерці съмерці не скаруся.
1948.

ПАТРАБУЕ РАДЫЕ-ПЕРАДАЧАУ ДЛЯ ВЫГНАНЦАЎ

Добра ведамы сябра брытанскага парламэнту М. Бімш, які ўжо ці раз уздымайць свой голас, калі тра было бараціца запраўднае чалавечтва й демакратыю, у газэце «Дэйлі Тэлеграф» прапануе надаваць у будучыні праз ВВС перадачы ў мовах усіх нароўдаў, што пад яром дыктатуры. Галоўнай мэтай перадачаў ВВС мусіць быць — прысьпешніць той час, калі ўса ўсіх краёх, здолеюць выбраць свой урад вольна й чесна, што дакліравана ў Ліле, пры міры з былымі варагамі. Тады народы съвету здолеюць вольна наладжаць сваё жыццё, свабодны ад страху й пагрозаў дзяртавані. Да таго-ж часу заданье брытанскага радыяфону — кідаць у этэр прадаўдзівія словаў, каб іх маглі слухаць тэхама ўсе пад'ярмленыя волялюбныя народы за залезнай заслонай.

Д. Т.

СЛУХАЙЦЕ РАДЫЕ ДП!

У суботу 22 траўня а 18 г. 15 ч. праз радыё Франкфурт адбывацца першая ўступная радыёперадача Міжнароднай нацыянальной Камітэту ДП і палітычных уцекачоў. Програма гэтася перадачы складаецца з дакладу старшыні франкфурцкага аддзела Міжнароднай нацыянальной Камітэту д-ра К. Грабыка, а таксама з вакальна-музыкальна часткі нацыянальных груп, што належана Камітэту.

Перадачы гэтая наладжаюцца з ініцыятывы франкфурцкага аддзела Міжнароднай нацыянальной Камітэту ДП і палітычных уцекачоў і маюць на мэце азнаёміць народы з проблемамі ДП, а таксама з культурой народу ў сярэдня-ўсходніх Еўропы. Перадачы будуть адбыцца раз на два тыдні, і кожная наступная будзе праведзеная вылучна аднай з нацыянальнасцяў ДП.

Трэба спадзявацца, што перадачы Камітэту абудзяць вялікую цікаласць на толькі ў народкі жыхарсыцве, але і ўсярод ДП акругі ды будуць прывітаныя, як адзінае такое прадпрыёмства ў цэлым съвеце.

Клінцоўскім паветах, дык ён сам увачавідкі пераканаўся-б, што пайночна мяжка Украіны ім занадта далёка адсунутая ад запраўднага пашырэння ўкраінскіх мовы. Хто калі-небудзь бываў у Хойніках або Свяцілівіцах, у Чачэрску або ў Паповай Гары — той ніколі ня зблытае гэтых месцаў з Украінай.

Можна прыгэсці прыклад і адваротнага характару. Калі аўтар гэтых радкоў сваім часам жыў на Дняпры, дзе супстракаюцца цяпер межы БССР і УССР (м. Радуль, Любцикі) гараду, Чарнігавскую акр.), дык яму часта даводзіцца перакладаць акалічнаму жыхарству урачавы паперы з украінскіх мовы, якія была незразумелай, у беларускую мову, якой жыхары гавораць штадзінна. Калі каму-небудзь даводзілася бываць у Дабранскім, Гараднянскім Сноўскім, Сяменнаўскім, Рэпкінскім і Любцикім гарадах Чарнігавщыны, той увачавідкі пераконваўся, што мова гэтых гарадаў беларуская і зусім непадобная да мовы паўдзённае Чарнігавщыны.

Адсюль, як вынік, што запраўднае этнографічна мяжка Украінскіх мов на пойначы далёка не супадае з лятуценіямі некаторых «дактароў», а праходзіць прыкладна там, дзе цяпер мяжка Беларускага і Украінскага ССР, за выняткам пайночнае Чарнігавщыны, што як этнографічным, а таксама ў эканамічным хактарам тылюва беларуская.

Гэта съцверджана неаднаразовымі перапісамі й доказамі цэлага раду наўчоных яшчэ за царскім часамі.

III. «Уцякай з калектыву»...

<p

На куткох эміграцыі

ЮР'ЕУСКІ ДЗЕНЬ У ВІНДЫШБЭРГЕРДОРФЕ

Юр'еускі дзень нашых скаўтаў у беларускім лягеры Віндышбэргердорф быў адсвяткаваны ў нядзелю 9. 5. 48 г. Рыхтаваліся загадзя колькі дзён. У самы дзень сьвяткавання, а дзясяткай гадзіне адбылася агульная зборка 6-га съязгу скаўтаў і скаўтак, вынас скаўцкага съязгу, падніцце нацыянальнага беларускага съязгу, адсльпяванне нацыянальнаё песні — «Беларусь, наша Маці-Крайна», фатаграфія колькіх мамэнтаў із скаўцкіх цырымоніяў, і а 12 гадзіне — багаслужэньне ў мясцовым царкве да патрона скаўтаў сьв. Юр'я, куды скаўты падаліся у сфермаваных радох із сваім съягам.

У папалудневых гадзінах, а гадзіне 8-й адбыўся скаўцкі канцэрт з удзелам некаторых школьнікаў, якія зьяўліся сваю ахвоту стаць у рады нашых скаўтаў. На праграму сценічных выступленій злажыліся на шунныя апрацаўванні: 1) «Змаганье Ярылы зъ Юр'ем», 2) сцэнка «Выгнанец і апякунчы дух Беларусі з доклямацый вершаў», 3) выступленіе хору й дэкламація вершаў, 4) скаўцкі спі-

СУПРАЦЬ ЧОРНАЕ СОТНІ

АД НАСТАУНІЦАГА ЗГУРТАВАННЯ
У МІХЕЛЬСДОРФЕ

Мы, настаўнікі БНЭЗ, згуртованы ў групе Міхельсдорфскай, войстра пратестуем супраць цынічнага зневажэння съязку съязгу у дзень сьв. Юр'я ў царкве ў Міхельсдорфе.

Бяспречна, што факт гэты здарыўся ў выніку дэструкцыйнай пропаганды, якая ўсьцяж праводзіцца ў Міхельсдорфіе варожымі беларускай справе чыннікамі, рэнегатамі й рознымі бяспрынцыпімі абсамі, якая пачалася зневажэннем нацыянальнай часці й нацыянальных эмблемаў у розных пісмовых пашквілях і дайшла да таптаньня нацыянальных съязгу.

Інсігніратары гэтае справы заслугоўваюць на якнай большую пагарду й асуд з боку беларускага грамадства.

(Подпісы).

«БЕЗ ШАВІНІЗМУ»...
(Заміж фельетону).

«Мы стаімо на акце 25 сакавіка». «Мы змагаемся за ідэалы шырокіх беларускіх масаў». «Мы прызнаём абвода Беларускія Кангрэсы». «Мы йдзём найшырэйшым дэмакратычным шляхам». «Толькі без шавінізму! Толькі без шавінізму!» «Воля масы для нас закон».

Такія лёзунгі пашыраюцца ў Міхельсдорфе.

Прыяжджаючы ў новы лягер, трэба-ж перш наведаць афіцыйную ўстанову. Заходжуся да канцыляры.

— Добры дзень!
— Добры день.
— Ці я могу пабачыць каманданта?
— Ево нет в канцылярі. Кажется, до обеда не будзе.
— Да, — съцвердзіла машыністка: — он прідёт по обеде.

— Гм, — зьдзівіўся я ўголос, выходзячы ў калідор: — у канцыляріі беларускага лягера так дэмантрантская паразейска хлещчуць.

Паджылы сухарлявы чалавек зь сівою ўжо галавою, выходзячы разам, зазначыў:

— Гэта, бачыце, чалавек родам із Тамбоўшчыны, дык што там за дзіва, што ў яго мова расейская. А наагул, мы тут шавінізму ня ўводзім. У нас шырокі дэмакратызм.

Заходжуся да паліцы.

— Я хачу ў вашым лягера запыніцца на адзін дзень.
— У каво вы остановіліся?
Я сказаў прозвішча.

— Да, это можно, — сказалі мне. — Ваша ДП карта останется здесь до вашего от'езда.

— Няхай застаетца, — кажу.

Выходжу на падворак. Спачыкаецца мне паджылы паважны дзядзя. Досьць раскомлены, самазадавлены, ішоў ён важна, падняўшы ютару нос, а рукі залаўжышы ў бакавыя кішапі курткі. (Потым мне казалі, што гэта адзін з адказных кіраўнікоў лягера).

— Добры дзень! — кажу.

— Здравствуйте.

— Скажаце, калі ласка, дзе гэта жыве камандант?

— Вот в следуючым бараке. Могу вам показаць.

Праходзічы паўз сталоўку, я прыгледзеўся да афішы, дзе вялікім літарам было напісаны:

«Згубленая жыццё».

— Это театр Міжлягерной Рады, — паясьніў мне мой сусед.

— Што міжлягернай, да гэтага мне невялікае што, але што няпісменна напісаны, дык гэта зусім дрэнна.

— А в чём дело?

— А ў тым, — кажу, — што драма завецца «Загубленая жыццё», а ня «Згубленая». Ды яшчэ колькі менш значных памылак накрамзолена.

— Падумаше! Какая разница? Разве вы не панімаєте? Это значит — «потерянная жізнь»... А вообщече, зачём эти шовіністчэскіе прідіркі?...

— Ды гэта-ж, — кажу, — непашана да мовы, а з гэта вынікае непашана да нацыі.

Тут майго суседа як-бы штось кальнула. Ен раптам павярнуўся, выставіў адно калена ўперад, злосна ўсташы на мяне вочы ды нечакана спытаў:

— Ты маёші суседа ўзгадаць!

— Ты ма